

עלון שבועי מבית 'בני אמות' וכל מאמיניהם

פרשת מטות מסעי

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

חסיד מחודתו? ויחננו במקהלת" - בעת שהבין כי חלקו בלתי נפרד הוא ממקהלות רבות עמך בית ישראל.

הנהגתו של רבי עקיבא

במסכת ברכות (לא א) הובא: "אמר רבי יהודה: כף היה מנהגו של רבי עקיבא, כשהיה מתפלל עם הצבור - היה מקצר ועולה, מפני טרח צבור, וכשהיה מתפלל בינו לבין עצמו - אדם מניחו בזוית זו ומוצאו בזוית אחרת".

שח הרבי בעל קדושת ציון' מובאוב:

הנהגתו זו של רבי עקיבא נרמזה בפתוב שלפנינו:

"ויסעו מחרדה" - אף כי חרדת קדש גרמה לרבי עקיבא לנסע' מקומם למקום בתפלתו, ויחננו במקהלת" - בעודו מתפלל עם הצבור היה מקצר ועולה, ויחננו במקומה.

מקום טוב'

אוהב שלום ורודף שלום

"ויעל אהרן הכהן אל הר הקדש על פי ה' וימת שם... בחדש החמישי באחד לחדש" (לג א)

בדרך צחות יש טבארה, כי הטעם שהסתלק אהרן דוקא בראש חדש, הוא משום שכידוע יש שנהגו לומר תחנון ביארצייט של צדיק ויש שנהגו שלא לומר; כדי למנוע מחלקת ומריבה בעם ישראל, נפטר אהרן שהיה רודף שלום ביום שבכל מקרה אין אומרים בו תחנון.

נמצאו לחפי'

על מה היה על הכהן להתפלל?

"וישב בה עד מות הכהן הגדול אשר משח אתו בשמן הקדש" (לה כה)

"לפי שהיה לו לכהן גדול להתפלל שלא תארע תקלה זו לישראל בחייו" (רש"י).

במסכת מכות (יא ב) דרשו חכמים מפסוק זה שאף אם הכהן הגדול התמנה לאחר מעשה הרציקה, אם נחתם דינו של הרוצח לאחר מניו, משתחרר הרוצח במות הכהן הקדש, לפי שהיה עליו לבקש שיגמר דינו של הרוצח לזכות.

התמיהה עולה כפאלגיה: וכי דורשים אנו מהכהן שיתפלל כי יטעו הדינים בדינים?

תרוץ נפלא לכך כתב רבי אליעזר פלקס אב"ד פראג:

דוגמים הם דברי הנמרא (סנהדרין י א) שסנהדרין הדנה בדיני נפשות ועם פתיחת הדין פסקו כל הדינים לחובת הדיון, אין מחיבים אותו מיתה. אלא אם כן מקצת מהם פתחו תחלה בזכותו, ולאחר מכן פסקו הרב לחובתו. וכבר פסק הרמב"ם (סנהדרין א א) שאף ברוצח בשוגג שדינו לגלות נאמר דין זה.

מעשה נוכח להבין: כל שהיה צריך הכהן הגדול להתפלל הוא שהדינים כלם ידונו דין אמת ויחייבו את הרוצח בגלות, שאם כך יהיה - יפטר הוא ממילא, וכיון שלא התפלל הכהן על כך יוצא הרוצח לחפשי במיתתו.

שרת' משובה מאהבה ח"א סימן קצד

תפלה בצבור מונעת קטרוגים

"ויסעו מהר שפר ויחננו בחרדה; ויסעו מחרדה ויחננו במקהלת" (לג כד-כה)

רמז נפלא למעלת התפלה בצבור דרש מפסוק זה רבי ישעיה רימיני מרבני גוציה:

"ויסעו מהר שפר ויחננו בחרדה" - מי שנטה מדרך התורה שקבלנו על הר סיני ומשפר המעשים הטובים, ובשובו לפני ה' חרד הוא שפא עונותיו יעכבו את תפלתו מלהתקבל, ויסעו מחרדה ויחננו במקהלת" - כדי להסיר חרדה זו מעליו, העצה בעבורו היא שיתפלל עם הצבור ואז מבטח לו שתתקבל תפלתו. כדברי הארז הקדוש (נתי רלז א): "לפני שניכנסת התפלה להתעשר במקומה, משגיח בה הקדוש ברוך הוא, ומסתכל בעונותיו וחיותיו של אותו אדם, מה שאינו עושה פן בתפלת רבים".

מוסר מלכים' ונציה תמ"ד עמ' ד'

ולא נפקד ממנו 'אמן'

"ולא נפקד ממנו איש" (לא מט)

במדרש (מנחותא צז ז) הובא: "אמר רבי יהודה בן גדיא: כל העונה אמן בעולם הזה זוכה לענות אמן לעולם הבא. שצאמר (תהלים מא ד): 'ברוך ה' אלוקי ישראל מהעולם ועד העולם אמן ואמן' - אמן בעולם הזה ואמן לעולם הבא".

רמז לדברי המדרש דרש רבי שלמה זלמן ארנרייך רבה של שאמלוי מהפסוק שלפנינו: ראשי התבות 'ולא נפקד ממנו איש' הם 'ואמן', ללמדנו כי המקפיד על עניית אמן בעולם הזה יזכה שלא יפקד מקומו מעניית אמן בעולם הבא. שעליה מרמזת המלה 'אמן' בפסוק: "מהעולם ועד העולם אמן ואמן".

אבן שלמה'

במקהלות עם ברכו ה'

"ויסעו מחרדה ויחננו במקהלת" (לג כה)

מעשה שהיה בבית מדרשו של רבי נפתלי מרופשיץ: באחת השבתות, בעת ששורר החזן: "כפי ישרים תתורומם ובשפתיה צדיקים תתברך ובלשון חסידים תתקדש ובקרב קדושים תתהלל", הרהר אחד החסידים בלבו: הן איני מננה בין הישרים, ונודאי לא בין הצדיקים, החסידים והקדושים, כיצד אפוא אוכל להלל את השם ותברך? רק כאשר המשיך החזן לשורר: "ובמקהלות רבות עמך בית ישראל" התישבה דעתו; הרי סוף סוף בין מקהלות רבות ישראל הוא נודאי מננה...

כמה הפעם אותו חסיד פאשר אף שלא גלה לאיש את מחשבתו, פסעדת השבת שלא לו רבו כוס יין תוך שהוא מצאן כי גותו הוא זאת לבעל המקהלות...

בדרך צחות דרש בספר 'חיי צבי', כי רמז למעשה זה נוכח למצא בפסוק שלפנינו: "ויסעו מחרדה" - אימתי יסעו אותו

'פלי' ההופך מחשבה רעה למעשה מצוה

"ונקרב את קרבן ה'... כל פלי מעשה" (לא ג-ה)

מפני מה נקנה התורה את קרבנם של חלוצי הצבא: "כל פלי מעשה"?

פרש רבי שלמה קלוגר: בגמרא (שבת סד א) מבאר שחלוצי הצבא הקריבו את קרבנם כדי לכפר על הרהורי עברה שנכשלו בהם. מעתה, כיון שהשב מאהבה - זדונותיו נעשות לו כזכיות (ויא פו ב), הפכו הרהורים אלו להרהורי מצוה, ובהרהורי מצוה כלל הוא בדינו שמתחשבה טובה - הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה (קדושין מ א), ונמצא אפוא שרקבנם הפך להם את הרהורי העברה למעשה מצוה. על פן נקנה אותו התורה: "פלי מעשה", שהפך את הרהורי העברה למעשה מצוה.

אמרי שפר'

שני התנאים הקודמים לתפלה

"ויחננו ונעבר חלוצים לפני ה'" (לב לב)

ביבעל הטורים' הביא שני תנאים נוספים שבהם מופיעה המלה 'חננו': א. "כלנו בני אש אחד חננו" (בראשית מב יא), ב. "יחננו פשענו וקרינו" (אכה ג מב).

את הקשר בין שלושה פסוקים אלו באר הגאון רבי יוסף ליברמן שליט"א:

הפסוק שלפנינו: "ויחננו ונעבר חלוצים" רומז לכח התפלה, שכן משמעות 'חלוצים' היא 'חלוצי צבא מזוינים' (רש"י). לעיל לא ג, והרי התפלה היא כלי זינם של ישראל, כפי שתרגם אונקלוס (בראשית מו כב): "בחרבי ובקשת" - בצלותי ובבעותי".

שני הפסוקים האחרים מלמדים אותנו על שני הענינים שיש להקדים לתפלה: א. "כלנו בני אש אחד חננו" - כפי שהביא המגן אברהם' (ריש ס' מו) ביטם האר"י שקדם התפלה חייב כל יהודי לקבל על עצמו לאהב כל אחד מישראל כגופו. ב. "יחננו פשענו ומרינו" - שצריך כל אדם להתודות מעמק לבו לפני התפלה, ובזכות ודוית מעלה תפלתו לרצון לפני ה'.

דבי עקיבא ותורתו' עמ' עב

קריאת המסעות ללא הפסק

"ויכתב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה'" (לב ג)

ה'מנו אברהם' (תכח ח) פוסק כדברי בעל 'צרוח המור' בפרשתנו, שאת מ"ב המסעות יש לקרוא ברצף וללא הפסק, כיון ש"מ"ב המסעות הנם כנגד השם המפרש שיש בו מ"ב אותיות.

גאון רבי אברהם גורביץ שליט"א, ראש ישיבת גייטסהד, מונה בין הלכה זו לנפסק בשולחן ערוך' (או"ח תרגו א) שבשעת הנענועים יש להצמיד את כל ארבעת המינים כאחד, שאף לגבי הלכה זו באר הפ"ו (סי' יד) בשם הרמב"ם, שפעמה הוא משום שארבעת המינים הנם כנגד ארבע אותיות שם הו"ה שאין להפריד ביניהן.

כך נוכח לישב את תמיהת הראשונים בפרשתנו על הסבה שבגינה שבה הפרטה התורה את כל המסעות, אף שעל חלקם למדנו כבר ופרט קודמות; כדי שנוכל לקרואם ברצף מבלי להפריד ביניהם, כפי שפסק המגן אברהם'.

אור אברהם'

כך הנהיג הרמ"ע מפאנו

נפ"ד במנ"א ס"פ

"מה טוב להנהיג ש"ש" יברך ברכות השחר בקול רם... ולא זו בלבד, אלא תכריזם הישנים בחדר אחד... ישימו לבקר כל אחד לעצמו, ויבררו יענו אמן, ואחר כך אל בית אלקים והלכו בגיט. ומי שמברך לעצמו, ואחר כך אשתו ובניו גדולים וקטנים מברכים לו בהאי גונא. אין לה רעים אהובים יותר מאלה. והוא הדין למברכים בבית הנקנסת זה אחר זה."

שרת' הרמ"ע מפאנו סימן מט

ברכות השחר

ביתנו ואתה

כך נהג האר"י הקדוש

נפ"ה במנ"א ס"ב

"בשם האר"י ז"ל כתבו, שהיה טומע ברכות השחר מהמברכים בבית הנקנסת, ואפילו היו מאה - היה עונה אמן אחריהם. ואפילו באמצע פסוקי דמורה היה מפסיק, ושוחק ועונה אמן".

שערי תשובה או"ח 11

ברכות השחר בחדר ותא - מנהג רבותינו בידינו

